

**Karjeras izglītības integrēšanas
iespējas mācību jomās
kompetenču pieejas izglītībā
kontekstā**

DU ESF projekta
“Kompetenču pieeja
mācību saturā” sociālo
zinību ekspertu grupas
vadītāja Signita Gabrāne

ATBILDĪGS SABIEDRĪBAS DALĪBNIEKS,
kurš iedziļinās, līdzdarbojas un sadarbojas, lai kopā ar citiem veidotu
tādu sabiedrību, kādā vēlamies dzīvot

- Pilnvērtīgi piedalās sociālajā, politiskajā, ekonomiskajā un kultūras dzīvē, kā arī rūpējas par savu, citu un kopīgo labumu.
- Patstāvīgi veido izpratni par pasauli, Latvijas un latviešu valodas nozīmību tajā.
- Sekmīgi darbojas daudz kultūru, daudzvalodu un digitālajā vidē.
- Izsvērti vērtē zinātnes, tehnoloģiju, ekonomikas, kultūras sasniegumus.
- Veido cieņpilnas attiecības, sadarbojas ar citiem cilvēkiem, vēlas veidot ģimeni un uzņemties atbildību par to.
- Uzklauša un iedziļinās dažādos viedokļos, pārliecībās, kultūrās; iejūtas otra pārdzīvojumos un sniedz atbalstu.
- Darbojas ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi, lemj godprātīgi un uzņemas atbildību par saviem lēmumiem.

RADOŠS DARĪTĀJS,
kurš ievieš inovācijas

- Rada un attīsta jaunas zināšanas un risinājumus.
- Uzņemas iniciatīvu, ir mērķtiecīgs, izlēmīgs un neatlaidīgs.
- Analizē savas vēlmes un atsakās no nevajadzīgā.
- Sekmīgi darbojas individuāli un komandā, risina sarunas, pieņem kopīgus lēmumus, ir tolerants pret atšķirīgo.
- Ieklausās, vēro, pēta pasauli, novērtē situāciju un cieņpilni rīkojas.
- Izprot, respektē un risina kompleksas problēmas.
- Eksperimentē, improvizē, tiecas pēc jaunas pieredzes, pilnveidošanās.

**KĀDU VĒLAMIES REDZĒT
KATRU SKOLĒNU**

PERSONĪBA AR PAŠAPZIŅU,
kurš ciena un rūpējas par sevi un citiem

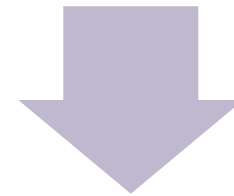
- Apzinās savas emocijas, vēlmes, intereses, dotības, kā arī kontrolē un vada savu uzvedību un emocijas.
- Uzdrošinās pašizpausties un gūt jaunu pieredzi.
- Ir patiess, spēj dzīvot patstāvīgi, saskaņā ar savām vērtībām.
- Saglabā un nostiprina savas garīgās un fiziskās spējas.
- Veido savai un citu labklājībai labvēlīgu vidi, paužot laipnību.
- Rūpējas par savu veselību un drošību.

LIETPRATĒJS IZAUGSMĒ,
kam mācīties nemitīgi un ar aizrautību kļuvis par ieradumu

- Ir zinātkārs un intelektuāli atvērts.
- Izvirza augstas prasības gan sev, gan citiem, darbu tiecas paveikt pēc iespējas kvalitatīvāk.
- Kļūdas uztver kā iespēju izaugsmei.
- Prot un vēlas patstāvīgi mācīties visu mūžu.
- Plāno un vada savu izziņas procesu, reflektē par to.
- Apgūto lieto jaunās reālās dzīves situācijās, ievērojot lielāko labumu.
- Lietpratīgi un atbildīgi izmanto informācijas un komunikācijas tehnoloģiju iespējas.

Kompetences būtība

Kompetence ir vairāk nekā tikai zināšanas un prasmes. Tā ietver sevī spēju izpildīt sarežģītus uzdevumus, izmantojot un mobilizējot psiholoģiskos un sociālos resursus, ieskaitot prasmes, attieksmes un vērtības katrā konkrētā kontekstā.

Piemēram, spēja efektīvi sazināties ir kompetence, kas balstās indivīda valodiskajās zināšanās, praktiskajās informācijas tehnoloģiju prasmēs un attieksmē pret cilvēkiem, ar kuriem indivīds komunicē.

Kompetencēs balstītās mācības

- koncentrējas uz to, kas skolēniem ir jāmācās darīt, nevis uz to, kas viņiem ir paredzēts mācīties zināt atsevišķu mācību priekšmetu ietvaros;
- centrētas uz skolēniem un elastīgi pielāgojamas skolēnu, skolotāju un sabiedrības mainīgajām vajadzībām;
- mācību saturam (zināšanām, prasmēm, attieksmēm) un videi būtu jābūt maksimāli tuvinātai reālās dzīves situācijām;
- saistās ar caurviju prasmēm, saturu no mācību jomām, ar vērtībām un tikumiem;
- aicina pilnveidot pedagogu sadarbību un skolu komandu sadarbību

Aktuālās kompetences 21. gadsimtā

Mācību satura organizācija

Mācību jomās skolēni apgūst mācību priekšmetus, kā arī starppriekšmetu moduļus:

veselību,
drošību,
kultūras izpratni,
karjeras izglītību,
tekstpratību un citus.

Sasniedzamie rezultāti starppriekšmetu moduļu apguvei iekļauti mācību jomu saturā.

Sociālās un pilsoniskās jomas virsuzdevumi

- Sociālās un pilsoniskās jomas saturs ir cieši saistīts ar katra indivīda spējām saprast sabiedrību un tajā notiekošos procesus, kā arī prasmi iekļauties un līdzdarboties tajā.
- Apgūstot sociālās zinības un vēsturi pamatskolā, skolēns veido savu vēsturisko un pilsonisko apziņu, kā arī noturīgus sociālos ieradumus saziņā un saskarsmē ar līdzcilvēkiem.
- Skolēns attīsta un skaidro savu “es”, vērojot un līdzdarbojoties tuvējās apkārtnes sociālajā vidē; pieņem sev un apkārtējiem ikdienas situācijās nozīmīgus lēmumus; pēta Latvijas valstij un sabiedrībai nozīmīgas ekonomiskās, politiskās un sabiedriskās problēmas tagadnes un pagātnes griezumā.

Tehnoloģiju jomas virsuzdevumi

- Tehnoloģiju jomā skolēns iepazīst dažādus aspektus, kā pasaulē rodas lietas (produkti), tās izgatavojot ar rokām, instrumentiem, ierīcēm, iekārtām vai automatizēti.
- Pamatskolas laikā skolēns gūst tehnoloģiju progresa praktisku pieredzi, iesaistoties lietu (produktu) un digitālu risinājumu tapšanā un realizēšanā, mācoties domāt un darīt kā amatnieks, dizainers, inženieris, programmētājs.
- Beidzot pamatskolu, skolēns spēj praktiski radīt sev un sabiedrībai vajadzīgus produktus un digitālus risinājumus (..) ir ieguvis vienkārša tehnoloģiska procesa realizācijas un inženiertehnisku problēmu risināšanas praktisku pieredzi...

Jomu standartos formulētie sasniedzamie rezultāti

- Veic tirgus izpēti.(T;9)
- Novērtē, pēta, apraksta dažādus dizaina risinājumus cilvēka dzīves kvalitātes uzlabošanā un vides saudzēšanā.(T;9)
- Veido vienkāršas skices, patstāvīgi izgatavo realizējamu tehnisko rasējumu divos skatos un citu tehnisko dokumentāciju. (T;9)
- Analizē datus par importa un eksporta rādītājiem un pieejamajiem resursiem, lai secinātu, kādas nozares un kāpēc ir perspektīvas Latvijā. (T;9)
- Lieto vairāku platformu mācību procesā un sadzīvē lietotās operētājsistēmas un lietotnes. (T;9)
- Atpazīst biežāk lietotās lietotnes un to veidoto datņu tipus, ikonas un paplašinājumus, t.sk. mākonī. (T;9)
- Skaidro, kā zināšanas un jaunas prasmes palīdz cilvēkam sevi pilnveidot un realizēt savas vēlmes un vajadzības ikdienā.(S;3)

Jomu standartos formulēto sasniedzamo rezultātu piemēri

- Salīdzina uzņēmumus un savā novadā/pilsētā, meklē informāciju par sava novada veiksmīgiem uzņēmumiem un stāsta par tiem. (S;6)
- Skolēni ir guvuši daudzveidīgu pieredzi piedaloties vietējas nozīmes uzņēmējdarbības pasākumos, veic aprēķinus par ienākumiem, izdevumiem un peļņu. (S;6.)
- Analizē faktoros, kuri ietekmē iedzīvotāju skaita izmaiņas un darbaspēka pietiekamību nākotnē. Skaidro, kā rodas bezdarbs un kāda ir tā ietekme individuālā un valsts līmenī. (S;6.)
- Raksturo kopējo ienākumu veidošanos tautsaimniecībā, diskutē, kādi faktori nodrošina virzību uz augstākas pievienotās vērtības produktu radīšanu. Skaidro, kā lēmumi par patēriņu, uzkrājumiem un investīcijām nosaka turpmāko tautsaimniecības attīstības gaitu. (S;6.)

Kopīgais karjeras izglītībā un kompetenču pieejā izglītībai

- Centrā ir skolēns un viņa vajadzības;
- Uzsvars uz vispārējo prasmju (arī kompetenču) attīstību mūža garumā;
- Kopīgi temati un moduļi mācību saturā atsevišķos mācību priekšmetos;
- Kopīgi pasākumi motivācijas, prasmju, ieradumu, zināšanu pilnveidošanai un nostiprināšanai, sadarbojoties daudziem izglītības iestādes pedagogiem, iesaistot ģimeni, vietējo kopienu un uzņēmējus;
- Karjeras izglītība dabiski un jēgpilni integrējas uz kompetencēm balstītā izglītībā.

PALDIES PAR
UZMANĪBU!

